

Josip Vandot

Ljubljana

STRUJE V NAŠI MLADINSKI KNJIŽEVNOSTI

Josipa Vandota (1884—1944) poznamo po njegovih treh Kekcih (*Kekec na hudi poti*, *Kekec na volčji sledi* in *Kekec nad samotnim breznom*), mogoče sta komu znani še njegovi dve povesti o Jankovem Koclju (*Romanje naše Jelice* in *Koc-ljevo maščevanje*). Vse so nastale v letih od 1918 do 1926 in so bile objavljene v otroških časopisih *Zvončku* in *Vrtcu*. Manj vemo o Vandotovi krajši pripovedni prozi iz življenja pastirjev, divjih lovcev in vojaških ubežnikov, ki je v isti periodiki pripravljala pot velikim petim delom slovenske otroške književnosti (nekaj naslovov: *Iz knjige sirot*, *Vitranec*, *Desetnica*, *Pastirček Orenček*, *Nad breznom*, *V gorskem miru*, *Leš v zameni*, *Roža z Mucne gore*), in o ekspresionistični »povesti izpod Špika« za odrasle, *Preroku Muzlju*. Začudimo pa se ob podatku, da je bil Vandot na prelomu dvajsetih in tridesetih let, ko je bil njegov literarni opus v glavnem zaključen, tudi plodovit pisec študij o mladinski literaturi, kritik in recenzent. Bil je eden najzvestejših sodelavcev literarno-kulturne revije *Odmevi*, ki jo je med leti 1929 in 1933 urejal Radivoj Peterlin-Petruška. Vandotovih je tu okoli štirideset naslovov.

Pričujoči članek je vzet iz *Odmevov* 1931, iz njega pa lahko razberemo, da Vandot ni bil le tenkočuten praktik otroške literature, temveč da mu refleksija o tem, kar je pisal, niti najmanj ni bila tuja.

Miran Hladnik

Zgodovina poezije je v najširšem pomenu zgodovina človeškega rodu samega. Vse bistvo in mišljenje človekovo je izrazila poezija na tisoč in tisoč načinov ter v vseh mogočih variantah in odtenkih. Poezija je živa beseda človeških strasti in blodenj, človeških stremljenj po popolnosti in pogrezanje v nizkotnosti vsakdanjega življenja. Poezija dviga s svojo resničnostjo človeka do najjasnejših višav in ker se čuti človek z njo eno in isto, ji mora slediti po vseh potih, pa naj so še tako drzna in abstraktna. Prvi človek je bil poet, ki ga je navdušila poezija paradiža, da je izgubil vsak smisel za realnost, in je grešil in propadel zaradi tega. Zadnji poet pa bo zadnji človek, ki bo zapel veličasten in strašen epilog človeštvu, epilog poezije, ki se je zrušila z zadnjim človekom, a se je zrušil z njo tudi svet, ker mu je bila edini temelj in steber, ki se je vzpenjal visoko v nebo, v praznine, kjer je ustvarjala življenje po svoji podobi.

Fantazija je bistven del vsakega človeka, a se ne izpopolnjuje in ne raste po človekovih letih, temveč se manjša in krči, čimbolj se človek stara. Otroku je svet uganka, ki bi jo rad rešil na svoj način, a ker mu je rešitev pretežka, si

predstavlja to uganko pač tako, kot je v njegovih močeh. Ves svet mu je nekaj čudovitega, velikega, kar je pač daleč od naravnih moči, ki jih redno vidi okrog sebe. Po srcu mu šume pravljice, ves svet si predstavlja po besedah teh pravljic; ne pozna določnih sistemov in ustvarja dalje, kakor mu pač narekuje njegova živa, nikdar mirujoča domišljija in je pri tem prepričan, da je tudi on v precejšnji meri sostvarnik vsega tega, kar vidi okrog sebe.

Predkulturno človeštvo je bilo rod s popolnoma otroško fantazijo. Zato ni čudno, da je bila tudi vsa njihova poezija otroško navdahnjena z vsemi mogočimi abstraktnimi primesmi, mislimi in nazori. Svet mu je bil samo ena velika pravljica in narava se mu je zdela samo silna zmes pravljličnih bitij, ki žive svoje posebno življenje in snujejo iz večnosti v večnost. Preprosto, neuko ljudstvo si jih je predstavljalo v fantastičnih oblikah in jih je slikalo pač tako, kot je bilo primerno njegovi domišljiji, ki pa ni bila zrelejša in nič bolj razgibana kot naivna otroška fantazija. Česar človek ni mogel razumeti s svojo borno pametjo, je zavil v pravljlično kopreno in je sveto veroval vanjo, dokler ni prišlo spoznanje in s spoznanjem razočaranje. Spoznanje pa je smrt fantazije, smrt velikega, razkošnega sveta, ki si ga je ustvarila fantazija, in pričetek novega življenja, ki je samo na sebi tako prazno in vsakdanje, da v njegovi praznoti zamira tudi poezija sama.

Kultura je zatrla narodno pesem in še bolj narodno pravljico in zaradi tega tudi pravo otroško poezijo, ki jo tvorijo v pretežni meri samo pravljice. Kultura se je sicer dvigala z velikanskimi razmahi, a poleg nje se je pa tudi zasanjani svet otroških misli pogrezal v vedno večjo praznoto, v večni grob, ki ne pozna nobenega vstajenja več. Doba romantike je pač izvršila veliko nalogo s tem, da je skoro v zadnjem trenutku rešila zaklad narodne otroške poezije in ga spravila za vselej na varno. Otroku je rešila njegovo dušo, njegovo duhovno življenje, ker otroka brez pravljic si niti predstavljati ne moremo, saj je otroško življenje že od prvega spregledanja samo ena pravljica, ki ne pozna nobene meje in ni ograjena z nobeno ograjo. Prožni duh mu svobodno hodi od sveta do sveta in išče in najde tam vsega, česar koli si le zaželi, pa bodisi tudi kraljestvo samo. V svojem kraljestvu pa noče gledati grdobij, ki se mu v vsakdanjem življenju razkrivajo pri vsakem koraku. Njegovo kraljestvo je čisto in polno tistih bitij, ki si jih ustvarja sam v svojih najčistejših mislih, a te misli so neizčrpne, kakor je neizčrpna njegova domišljija. Sredi pravljic, sredi bitij, ki so jih rodile njegove misli, se čuti srečnega in zadovoljnega in si nikakor ne želi, da bi ga trda roka potegnila iz tega sveta in bi mu pokazala resnično življenje v odurni goloti.

Šola je otroku ona trdosrčna sila, ki ruši njegove pravljice in mu jih slika kot prazne fantome, v katerih ni niti najmanjšega živega jedra. S težkimi, bridkimi besedami se poslavlja otrok od svojega najlepšega sveta, od svoje edine sreče in samo skrivaj ga še hodi gledat v raj pravljic, ki pa bledé vedno bolj, dokler ne ugasnejo popolnoma v suhoparnih naukih človeške vede in učenosti. Ostali so samo še spomini nanje, a ti spomini so prav tako težki in bolester, kakor spomini na prve dni mladosti. A teh spominov se hoče otrok na vsak način otresti, ker se mu v novih okoliščinah zde vendarle malo preveč smešni in nevredni nauk, ki mu jih utepavajo v šoli v glavo in srce.

Stik s pravim realnim življenjem so otroku povesti, zajete iz vsakdanjosti in miselnosti sodobnega mladega človeka. Ta vsakdanjost in miselnost sta pa opisani na tisočero načinov, ki vplivajo na mlado dušo različno, kakor je že pač tendenca posameznih povesti. Povečini prevladujejo motivi iz socialnih razmer

današnjih dni, ki pa nikakor niso takšne, da bi vplivale blagodejno na otroka, ki je še včeraj z vso dušo srkal iz pravljič svojo duševno hrano. Kontrast je prevelik in prekrut, da bi ga mogla mlada duša prenesti brez usodnih posledic, in ker se je pokazal tako nenadoma in nepričakovano, zbuja v otroku samo nekako razdvojenost, ki mu gloda po duši vse njegove mlade dni. Spoznanje mora končno vendarle priti, spoznanje življenja, ki se je otroku vse dni dozdevalo samo kot nekakšna čudna, odbijajoča uganka, ki jo bo moral enkrat rešiti, tako ali tako, ker je ta uganka neposredno zvezana z njegovo bitnostjo.

Življenje mu hočejo opisati povesti, ki obravnavajo njegove težnje in stremljenja na potih, ki jim jih je pokazala neizprosna usoda. Toda ta pota so lahko ravna ali pa vijugasta, vodijo lahko naravnost v krepost ali pa v zablode, pred katerimi ni varen noben otrok, pa naj je še v tako dobri vzgojni šoli. Pisano otroško življenje nudi pisatelju najboljših snovi za dobre povesti, toda opisovanje otroškega življenja je velika umetnost, ki zahteva od pisatelja vsega mogočega, kar pa je nazadnje osredotočeno samo okrog tajnosti otroške duše in njenega pojmovanja življenja, ki ga vidi okrog sebe, a ga vidi obenem tudi v svojem abstraktnem pravljичnem svetu, v katerem otrok vztraja, dokler more.

Pisati za mladino je torej jako težavna stvar, ker se mora pisatelj popolnoma odpovedati svojemu pojmovanju in mora poznati otroško dušo do skrajnih potankosti. Živeti mora dvojno življenje: resnično in pravljичno, gledati mora z otroškimi očmi na vsako še tako malenkostno stvar, ki je odraslemu človeku popolnoma brezpomembna, a je otroku silno važna in predstavlja včasih velik kos njegovega življenja in mišljenja. Pisatelj, ki nima vseh teh zmožnosti in lastnosti, le težko zadene pravi otroški ton, pa naj se še tako in toliko zaveda, da pozna otroško dušo. Njegove povesti sicer govore v nekakem namišljenem otroškem jeziku mladini, a vendar zvene te besede mladini tuje in mrzlo in gredo mimo nje, ne da bi jo le malo ogrele.

Razkrivanje socialnih krivic in grdobij vsakdanjega življenja z golimi besedami in krutimi prizori, je naravnost v nebovpijoč greh, ki ga moramo smatrati za pohujšanje. Med nami je sicer mnogo, mnogo otrok, ki rastejo na dnu človeške družbe, v blatu in grehu, a kljub temu so njihove duše še vedno otroške in njihovo pojmovanje življenja še vedno otroško, pa naj je njihovo bedno življenje še tako zametano z blatom. Tudi v bedi se odkriva poezija, tudi v bedi vidi otrok svoj pravljичni svet, ki je tem lepši, čim večja je beda. Svet, ki ga more gledati le otrok v svojih čistih sanjah, v svoji veliki duši, ki ne pozna nobenega pesimizma, pa naj trpi še tako. Pomanjkanje in ponižanje marsikaterega sloja človeške družbe se tako lahko opisuje s prisrčnimi otroškimi besedami, da je le še bolj nazorno, ker je naslikano z barvami, ki jih otrok popolnoma razume in pri tem ne trpi nobene škode, čeprav so slike v celoti naravnost obupne. Brutalno opisovanje senčnih strani življenja, kakor je v navadi pri večini naših sodobnih mladinskih pisateljih, je okrutno, kakor sem že omenil, ker nima v sebi prav nič vzgojnega, še manj pa otroškemu mišljenju in pojmovanju sorodnega. Edini učinek, ki ga more povzročiti to brutalno opisovanje, obstoja v tem, da se ubija v otroku nekaj, kar je samo njegovo, in to nekaj je veliko in sveto, saj ni nič drugega kot otroška duša.

Tretja vrsta mladinske povesti je tako zvana avanturistična povest. Pisanje takih povesti je prav posebno vablivo, ker deluje pri tem izključno samo pisateljeva domišljija in je resnično življenje z vso svojo pisano šaro daleč v ozadju. Človek potuje brez vseh zaprek, po tujem svetu, po izmišljenih ali pa resničnih krajih, ki jih ni videl še nikoli in jih ne bo videl nikoli; ustvarja si like in

podobe sproti, kakor so mu pač potrebne za trenutno domisljico; življenje slika pač tako, kot je prilično njegovemu osebnemu ugodju, pa naj je nazadnje to življenje še tako nasprotno onemu življenju, ki vlada po vsej priliki v tistih deželah, koder roma pisateljeva razbrzdana fantazija in išče tam vsega tega, česar ni bilo, česar ni in česar ne bo nikoli.

Guliver in Robinzon sta močna in mogoče edina predstavnika avanturistične struje v svetovni literaturi in sta doživela nebroj posnemalec, ki pa so bili preplehki, da bi se bili mogli vzdržati na površju. Karl May je s svojimi drznimi prigodami, ki pa imajo nazadnje vendarle troho etične vrednote v sebi, preromal ves svet in je imel za sabo celo armado posnemovalcev, ki pa nikakor niso mogli doseči vsega tega, kar je dosegel Karl May. Avanturistična povest ima končno tudi svojo vrednost, zlasti za bolj odraslo mladino, ki je kolikor toliko že vpeljana v občo geografijo; toda v splošnem je pa tudi kočljiva in škodljiva, ker draži otroško domišljijo prav tam, kjer bi bilo najmanj treba, in jo sili tja, kjer ni prav nič doma in kjer jo pusti fantazija na cedilu, pa naj je še tako razgibana in odporna.

Slovenska mladinska literatura ima za sabo trnjevo in križevo pot. Porojena je bila v tesnih okovih enostranske romantike Krištofa Šmida, šla je skozi banalnosti tujih in domačih razbojniških zgodb, med poznanimi in nepoznanimi strahovi preteklega stoletja in se je trudoma in mukoma privila do Franceta Levstika, ki ji je ustvaril dostojno obliko in ji dal domač, pristno otroški izraz v svojih mladinskih pesmih. A bil je preveč osamljen sredi tuje navlake, da bi jo bil mogel zadržati na svoji poti. Vpliv Krištofa Šmida je bil prevelik, da bi ga mogel za vedno zrušiti. Proti njemu so stali vsi mladinski pisatelji, povečini pedagogi, ki so smatrali Šmidovo smer za edino pravo, ker poudarja zgolj vzgojno in poučno plat. Levstik je zatopil pred zvezdo Šmidovega vernega učenca, Janka Lebana, in ta zvezda je bila vodnica prav do moderne, dokler ni morala ugasniti pred novo zvezdo, ki se je pokazala na obzorju in šla po Levstikovi edino pravi poti, in ta zvezda je bil naš največji mladinski pesnik — Oton Župančič.

Sodobna mladinska literatura se hoče razvijati in se razvija v treh pravcih, o katerih sem govoril že prej: v pravljici, povestni in avanturistični obliki. Seveda je pri tem jako razdvojeno mnenje, katera oblika je prava in edino prikladna za mladino, ki se v današnjih časih vzgaja popolnoma po drugačnih metodah, kakor se jo je vzgajalo pred vojno. Po športnih načelih se hoče napraviti mladino za krepko in odporno v življenju in jo seznaniti z vsemi realnimi prilikami, ki jih srečuje vsak dan v svoji neposredni okolici; uvesti jo že v rani mladosti v vse gorje, ki ga mora prenašati sodobno človeštvo, in ga napraviti čim prej za moža, ne oziraje se na to, ali so otrokove sile zadosti močne, da prenesejo tako zgodnjo in protinarnavo zrelost njegovega nerazvitega otroškega duha. Seveda, pri vsem tem imam v mislih edino le mladino, ki se zbira v osnovnih šolah, ker je srednješolska mladina že izven interesne sfere mladinske literature in je njeno mišljenje in naziranje že daleč od naivnosti otroškega duha. Zahtevati od otroka zrelost pri presojevanju življenja, je pač prav tako protinarnavo, kakor je protinarnavo in neusmiljeno, če ga s krutimi besedami in naravnost ter brez olepševanja seznanjamo z golimi resnicami življenja. Pravi mladinski pisatelj bo prizanesel otrokom z vsemi temi krutostimi že iz usmiljenja do njih, in če jih mora opisovati, jih bo opisoval na način, ki ne žali otroške duše, in jih bo v izbranih, otroškemu duhu prilagojenih podobah in

slikah prikazal mladini in jih v tej formi predložil še bolj nazorno, kakor če bi jih slikal z golimi in krutimi besedami.

Boj med pravljico, povestjo in avanturistično povestjo je v naši mladinski literaturi precej jasno očiten. Propagatorji pravljice stoje na stališču, da mora otrok živeti v svojem, njegovi duši prirojenem pravličnem svetu tako dolgo, dokler le more. Spoznanje pride itak še prezgodaj in čemu bi ga otroku usiljevali še pred časom? Otrok se mora izživeti v svojih pravljicah, ki mu bodo ostale v poznejšem življenju kot nekakšna duševna podlaga vsega idealnega, kar dela človeka v življenju plemenitega in ga varuje posurovelosti. A pristaši naturalistične mladinske povesti zastopajo načelo, da se mora otrok čim prej seznaniti s trdotami življenja in se čim prej duševno in telesno utrditi, da jim kot zrel mladenič stopi odločno nasproti in jih z lahkoto premaguje, ker je pripravljen nanje. Avanturistom pa gre za tem, da izvabijo otroka iz kroga breztelesnih pravljič in ga zainteresirajo za široki svet in njegovo pisano življenje in mu s tem usilijo kolikor mogoče široko svetovno naziranje.

Boj med temi strujami je vsekakor opravičen, ker ima vsaka struja v sebi nekaj pravega in realnega. Pri vsem tem pa prihaja v poštev samo način, kako naj pristaš poedine struje izvaja svoj program in kako naj piše, da izvajanje njegovega programa ne bo v škodo mladini. Mnogi si domišljujejo, da so popolnoma na pravi poti, a se ne zavedajo, da je tista pot naravnost zavožena in ne vodi do cilja, ki so si ga postavili s svojim programom, ker niso proniknili v globoko otroško dušo in v poedinosti njenega bogatega, silno razvitega življenja. Njihovo opisovanje ne doseže nikoli smotra, ker jim primanjkuje resničnih otroških besed in misli, a še bolj resničnega otroškega srca.

Vse te struje so v sodobni naši mladinski literaturi dobro zastopane z deli različne kakovosti in večje ali manjše vrednosti. Toda del, ki bi ostala trajna last naše mladine, je poleg Župančičevih otroških pesmi le pičlo število, dasi je prav v današnjih dneh produkcija mladinskih knjig jako izredna. A kljub pomanjkljivosti, ki jo prikazujejo naši sodobni mladinski pisatelji, imamo vendar nekaj knjig, ki so izšle iz posameznih struj in ki prav dobro izražajo program svoje struje ter imajo popolno literarno vrednost in bodo ostale kot mladinske knjige še dolgo vrsto let na knjižnem trgu, saj so popoln in lep izraz stremljenj, ki jih zasledujejo te tri struje v naši sodobni mladinski književnosti.

Pred nedavnim časom je izšla v založbi Jugoslovanske knjigarne razkošno opremljena mladinska knjiga *Najdenček Jokec*.¹ Avtor te knjige je nadarjeni mladinski pisatelj Mirko Kunčič in pravljica o Jokcu je njegovo prvo večje delo. Na videz je vsa stvar kaj preprosta in človek bi mislil, da je delo vsakdanje, šablonsko, kakor smo že pač navajeni po izkušnjah, ki jih redno doživljamo s publiciranimi pravljicami v naši mladinski literaturi. Toda zgradba Kunčičevega dela je nekaj posebnega, česar nismo navajeni pri naših mladinskih spisih, a tudi fabula sama je zajeta iz neobičajnega življenja in se razpleta na način, ki je edino primeren moderni pravljici. Svet, ki ga opisuje pravljica, je sicer abstrakten, vendar pa je s sto in sto nitmi sklenjen z resničnim življenjem, z nadlogami, revščino in hudobnostjo našega sveta. Socialne bede se zna pisatelj dotakniti na naiven, otroški način, vanjo zabrede z otroškimi koraki in gleda vanjo z otroškimi očmi in z otroškim srcem in odhaja od nje z

¹ Mirko Kunčič: *Najdenček Jokec*. Ljubljana, Jugoslovanska knjigarna 1930. (Iz torbe kotickevega strička. 1.)

otroškimi mislimi in z onim naravnim filozofskim dognanjem, s katerim nas mladina včasih kar frapira.

Kraljevič mora trpeti zaradi greha staršev in mora bresti skozi vse človeško gorje, a ga prenaša v družbi svojih živali z otroško naivnostjo in pogumom. Da Kunčič v resnici pozna pravo bistvo pravljice in razvoj otroške logike, nam dokazuje že dejstvo, da vidi junak njegove pravljice službo dvornega norčeka za edino vredno, da jo doseže; a tudi persiflaža vojne, ki jo Kunčič opisuje s svojimi mravljami, dokumentira, da ima pisatelj velik smisel za otroški humor in ga zna vplesti prav tam, kjer in koder ga je treba. Če pa pisatelj dobro pozna vse te bistvenosti otroške pravljice, se mu mora delo v resnici posrečiti, kakor se je Kunčiču posrečilo v polni meri.

O Kunčiču se je pisalo že mnogo, a povečini so bile to besede, ki Kunčiča niso pokazale takega, kot je v resnici. Sicer je v njem še dosti vihravega in preneglega ter nestalnega; človeku se zdi, da se še ni mogel ustaliti in da še neprestano išče in si hoče ustvariti določno formo, ki bi mu postala temelj za njegovo bodoče delovanje. A toliko se mora reči, da je Kunčič poleg dramatika Pavla Golie postal naš najpopularnejši mladinski pisatelj; njegove velike vrline z lahkoto zakrivajo vse napake, kolikor jih pač pokaže v svojih delih. Njegov Jokec pa bo služil v pravljlični struji kot vzorec, po katerem naj se pišejo pravljice za naše otroke.

V povestni struji pa nam je pokazal Fran Milčinski način, kako pripovedujmo mladini o raznih socialnih problemih modernega življenja, da mladine ne razočara in je ne zagreni prezgodaj. Milčinski je pisal mnogo, mnogo za mladino; iskal in brskal je po narodnih pravljicah in črpal svoje bogastvo iz njih. A gledal je z bistrimi očmi tudi v resnično življenje in je imel srce odprto, da je lahko sočustvoval s človekom v njegovi najhujši bedi, ki jo je opisoval na način, ki je bil lasten samo njemu. Njegova povest *Gašper, Mihec in Baltazar*² ni pri nas prav nič znana, ker je zakopana med *Zvončkovimi* letniki, toda smatrati jo moramo za vzor moderne mladinske povesti, ker posega globoko v gorje našega sodobnega ljudstva in ga opisuje z otroškimi besedami in otroškim naziranjem, kakršnega ne najdemo pri nobenem pristašu sodobne mladinske povestne struje.

Povest bi marsikdo štel med vesele povesti Milčinskega, ker je pisana z vsem nasmejanim pisateljevim humorjem, toda humor je samo sredstvo, s katerim poizkuša Milčinski ublažiti krutosti in grdobije svetovne vojne in njene grozne posledice. Tu je slikovito pomešan otroški naivni svet z brutalnostmi, ki jih človeška usoda prikazuje v resničnem življenju, a vse te brutalnosti zna Milčinski prijeti na pravem mestu in jih zasukati tako, da jih otrok sicer vidi kot strašilo, a je to strašilo vendarle tako, da mu otrok kljub temu gleda naravnost v oči, se zgraža nad njim, a je vendar takoj pripravljen, da se mu upre z vsemi močmi v prid svojega bližnjega. V vsem delu ni prav nič sentimentalnega, narejenega in protinaravnega, kar na žalost srečujemo povsod v modernih mladinskih povestih, ki se brezvestno in tudi s pretiranostjo pečajo z življenjem in revščino sodobnega otroka; sodobni otrok je pač samo otrok, kakor je bil predvojni otrok tudi samo otrok.

² *Zvonček* 21 (1920) str. 33—42, 81—89, 124—129. (Objave v knjigi gl. Fran Milčinski: *Zbrani spisi*. Ljubljana, DZS 1960. Knj. 2 str. 292—315. — *Zbrani spisi*. Ljubljana, DZS 1978. Knj. 1 str. 478—496.

V tretjo strujo naše mladinske književnosti moramo prištevati Toneta Seliškarja, ki sicer ni mladinski pisatelj, saj se malo peča z mladinsko literaturo, a je vendar napisal otrokom avanturistično povest *Rudi*³, ki je pač najboljša, kar jih imamo pri nas te vrste. Seliškar se mnogo bavi s socialnimi krivicami ki jih brezobzirna človeška družba dela dandanes otroku, toda te socialne krivice so mu samo povod in bodrilo, da pokaže, da se zna otrok tudi maščevati zaradi teh krivic, maščevati se nad družbo na ta način, kot se zna in se more maščevati otrok: s svojo vztrajnostjo, fantazijo in s svojimi naravnimi možnostmi se dvigne visoko nad surovo družbo in s plemenitostjo vrača krivice.

Seliškar pozna otroško dušo, njene misli in njeno pravo stremljenje. Njegova povest je znak tega poznanja in z neverjetno lahkoto in gibčnostjo nam slika istinitega otroka v vseh mogočih položajih. Le škoda, da ga včasih postavi v situacijo in pred preizkušnjo, ki se nam mora dozdevati neverjetna in pretirana že zaradi tega, ker nam povest opisuje realno življenje. Toda otrok gre preko tega dejstva, ker se nehotе zaveda, da gre pri vsem tem samo za avanturistično zgodbo, ki ji je marsikaj dovoljeno, tudi pretirane in nemogoče stvari, katerih je povest proti koncu polna. Kljub temu pa moramo smatrati *Rudija* za najboljši primer avanturistične povesti v naši mladinski literaturi.

Dasi se te tri struje pobijajo med sabo, vendar ne bo mogla zmagati niti ena, niti druga, ker ima vsaka pravico do obstoja, vsaj tako dolgo, dokler bodo otroci čitali knjige in dokler bodo med nami živeli ljudje, ki pišejo mladinske knjige. Da se pa ta položaj še ne bo tako kmalu izpremenil, je pa nam svedok dejstvo, da se zaloge na našem mladinskem knjižnem trgu od dne do dne bolj večajo, ne v kakovosti, temveč v množini, ki pa ima tudi svojo vrednost v sebi: človek vsaj lahko izbira. In to pomeni tudi nekaj.

Zusammenfassung

Josip Vandot, Jugendschriftsteller, sieht sich in seiner Abhandlung im Jahre 1931 in der slowenischen Jugendliteratur um und stellt fest, dass darin drei Richtungen ersichtlich sind: eine märchenhafte, eine erzählungsmässige und eine abenteuerliche. Das Märchen ist dem Kinde notwendig, es muss sich darin ausleben, damit es ihm als Geistesgrundlage für das spätere Leben bleibt. Die naturalistische Jugenderzählung soll das Kind mit den Lebenshärten und den sozialen Problemen bekanntmachen, die abenteuerliche Erzählung aber erweckt das Interesse der erwachseneren Jugend für die breite Welt. Alle drei Richtungen sind notwendig, doch sind sie angemessen nur, wenn der Jugendschriftsteller in die Tiefe der Kinderseele und in die Einzelheiten ihres reichen, stark entwickelten Lebens eindringt; das ist aber möglich, wenn die Werke einen vollständigen Literaturwert innehaben. Josip Vandot charakterisiert von jeder dieser Strömungen je das bedeutendste slowenische Jugendwerk (siehe die Angaben in den Anmerkungen).

³ Tone Seliškar: *Rudi*. Ljubljana, Mladinska matica 1929. (Knjižnica Mladinske matice. 5.)